

ADHD, a Food-Induced Hypersensitivity Syndrome: in Quest of a Cause

**The effects of a restricted elimination diet (RED) on ADHD,
ODD and comorbid somatic complaints,
and a preliminary survey of the mechanisms of an RED**

Een wetenschappelijke proeve op het gebied van de
Medische Wetenschappen

Proefschrift

ter verkrijging van de graad van doctor
aan de Radboud Universiteit Nijmegen
op gezag van de rector magnificus prof. mr. S.C.J.J. Kortmann
volgens besluit van het college van decanen
in het openbaar te verdedigen op maandag 10 oktober 2011
om 15.30 uur precies

door

Liduina Maria Josephina Pelsser

geboren op 8 januari 1956
te Epen (Wittem)

ADHD, a food-induced hypersensitivity syndrome: in quest of a cause
Lidy M.J. Pelsser

Cover illustration and cartoons by: Rob van Barneveld, Utrecht (www.roodgras.nl)

Layout by: In Zicht Grafisch Ontwerp, Arnhem (www.promotie-inzicht.nl)

Printed by: Ipskamp Drukkers, Enschede (www.ipskampdrukkers.nl)

ISBN 978-90-817682-0-7

Copyright © L.M.J. Pelsser, Eindhoven, 2011

All rights reserved. No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system of any nature, or transmitted in any form or by any means, electronic, mechanical, photocopying, recording, or otherwise, without prior written permission of the author and holder of the copyright, L.M.J. Pelsser

Dankwoord

Net zoals een topscorende spits zijn doelpunten niet kan maken zonder de andere spelers van zijn team, zo kan een wetenschapper geen onderzoek doen en zeker geen proefschrift schrijven zonder de hulp van haar omgeving. Daarbij zijn niet alleen de medespelers belangrijk, maar ook de coaches, scheidsrechters, sponsors, verzorgers en supporters. Elk zijn zij op hun eigen wijze onmisbaar om uiteindelijk te komen tot die ene goal, in dit geval tot dit ene proefschrift.

Belangrijke spelers waren allereerst de ouders en kinderen die deelnamen aan de onderzoeken. Aan een half woord hadden zij genoeg om hun onbaatzuchtige medewerking te verlenen aan vele activiteiten, zoals rondetafelgesprekken in de tweede kamer, interviews in kranten en tijdschriften, of optredens voor radio en tv. Zonder hen was er hoogst waarschijnlijk geen subsidie geweest voor de INCA-studie en was ook dit proefschrift er niet geweest. Daarom wil ik al deze ouders, hun kinderen en ook de leerkrachten heel hartelijk bedanken.

Twee andere spelers die een zeer grote rol hebben gespeeld, vanaf de eerste kiem van dit proefschrift in 1993 tot nu toe, wil ik in het bijzonder noemen: Jan C. Karman en Marjan de Boer. Jan, ik weet niet of ik zonder jouw niet aflatende steun dit onderzoek ooit van de grond had gekregen, en zonder de altijd weer bemoedigende woorden van Marjan had ik het denk ik niet volgehouden. De tegenslagen waren talrijk en meerdere malen hebben jullie mij ervan moeten overtuigen dat ik toch echt door moest zetten en dat ik al die kinderen niet in de steek kon laten. Dank jullie wel!

Geen proefschrift zonder coaches: mijn promotoren prof.dr. J.K. Buitelaar en prof.dr. H.F. Savelkoul, mijn copromotor dr. N.N. Lambregts-Rommelse, en mijn statisticus dr. K. Frankena. Beste Jan, als je destijds niet akkoord was gegaan met mijn voorstel om samen subsidie aan te vragen voor onderzoek naar ADHD en voeding, dan had ik nu nog in je kamer in Utrecht gezeten, vrees ik, zo vastbesloten was ik om me niet weer te laten afschepen. Ik ben je heel dankbaar dat je het hebt aangedurfd om je nek uit te steken voor dit onderwerp, dat destijds zeer controversieel was. Zonder jouw steun en medewerking had het onderzoek naar de invloed van voeding op ADHD niet zo'n vlucht kunnen nemen. Dank je wel voor je vertrouwen! Huub, je speelde een belangrijke rol bij het tot stand komen van de INCA-studie en ik heb veel geleerd van al je kennis op het gebied van de allergologie. Er is op dit gebied nog een wereld te ontdekken. Nanda, ik

had me geen betere copromotor kunnen wensen. Ik ben zeer onder de indruk van al je kennis en inzicht en ik heb zeer veel van je geleerd, niet alleen qua tact, hetgeen niet mijn sterkste punt is, maar ook wat betreft het schrijven van artikelen. Het was een voorrecht om met jou te mogen samenwerken. Ik hoop dan ook dat we hierna, op wat voor manier dan ook, ons samen verder kunnen verdiepen in dit uitdagende en boeiende onderwerp. Klaas, je nuchtere kijk op het leven en de wetenschap, je statistische kennis, je humor, het was werkelijk geweldig om met jou te mogen samenwerken. Al mijn vragen werden per kerende mail beantwoord, en grafieken en tabellen werden met eindeloos geduld steeds opnieuw ontworpen als ik het weer eens anders wilde hebben. Dank je wel!

Zonder scheidsrechters geen voetbalwedstrijd, maar ook geen promotie: ik wil dan ook de leden van de promotiecommissie, prof.dr. R. de Groot, prof.dr. E. Taylor, prof.dr. J.J. van Binsbergen, prof.dr. R.J. van der Gaag, prof.dr. M. Danckaerts, dr. H de Groot, prof. dr. G.J. van der Wilt en dr. A.P.J. Scheres heel hartelijk bedanken voor hun bereidwilligheid om het proefschrift kritisch te lezen en om te opponeren. Dear professor Taylor: thank you so much for participating in this PhD committee, I feel truly honoured that you came to the Netherlands for this occasion.

Zoals voetbalclubs niet alleen sponsoren maar vaak ook een maecenas hebben, zo prijst dit onderzoek zich eveneens gelukkig met een maecenas zonder wie de INCA-studie niet gerealiseerd had kunnen worden, simpelweg omdat na jaren van lobbyen de benodigde gelden nog steeds niet bijeen waren. Na een tv-uitzending van EenVandaag op 1 april 2008, waarin ik een wanhopige en laatste poging deed om de INCA-studie gefinancierd te krijgen, kreeg ik een telefoontje waar ik nu nog stil van ben. Ik wil vanuit de grond van mijn hart, mede namens alle gezinnen die hierdoor de kans kregen om deel te nemen aan dit onderzoek, de maecenas die zo genereus de ontbrekende gelden doneerde heel hartelijk danken. De Stichting Kind en Gedrag, met Camilla Waelen als drijvende kracht en enthousiast voorzitter, verdient eveneens een apart woord van dank. De betrokkenheid van de Stichting, die zich niet alleen zorgen maakte over financieringsproblemen maar ook over mijn gezondheid, was van onschatbare waarde. Ook alle andere subsidiegevers ben ik heel dankbaar voor hun belangeloze betrokkenheid en inzet.

De verzorgers, dat zijn natuurlijk de paranimfen dr. N. de Jonge en drs. C.J. Brink. Nicolaas en Carla, ik ben er trots op dat jullie mijn paranimfen zijn. Nicolaas,

we hebben de afgelopen 35 jaar heel wat lief en leed gedeeld, met als dieptepunt het door mij gebouwde konijnenhok in jouw tuin en als hoogtepunt de gezamenlijke kampeervakanties met de kinderen. Ook kan ik me nog goed alle door jou gezette rode strepen herinneren in de eerste versie van mijn eerste onderzoeksvoorstel; er bleef geen spaan van heel. Diep beledigd was ik, maar wat had je gelijk en wat heb ik ervan geleerd. Carla, dierenarts in hart en nieren, vriendin sinds onze studietijd en door de jaren heen, kritisch volger van het zijpad dat ik ben ingeslagen, denker en doener, altijd druk, maar ook altijd aanwezig op de momenten dat het nodig was. Er is absoluut een wetenschapper aan je verloren gegaan.

Supporters, mijn vrienden en familie, ik wil jullie allemaal heel erg bedanken voor alle steun en begrip voor zowel mijn vaak letterlijke, als helaas soms ook figuurlijke afwezigheid. Iedereen leefde mee, soms hoofdschuddend, maar altijd met engelengeduld als ik weer eens in een “denkdip” zat. Mijn grootste supporter, mijn moeder, “t Leej”, wil ik speciaal bedanken. Niemand die zo trouw al mijn avonturen volgde, meeleeftde, krantenknipsels opstuurde en familie inseinde als er weer eens wat stond te gebeuren.

Tot slot, een speciaal woord van dank voor drie jonge vrouwen die elk op hun eigen wijze een verpletterende indruk op mij hebben gemaakt en nog steeds maken, en die een zeer speciale plaats innemen in mijn leven.

Susan, mijn geweldige pleegdochter, die nu zelf een fantastische dochter heeft. Ik kan me nog goed herinneren hoe je als dertienjarige ineens deel uitmaakte van ons gezin, en ik heb heel veel geleerd van jouw doorzettingsvermogen en je moed. Zonder jou was er een proefschrift geweest met verkeerde paginanummers en een warboel aan kopteksten, want sommige geheimen van de computer heb ik nooit kunnen doorgronden. Dank je wel voor al je hulp!

Anne, Merie, mijn dochters, mijn trots! Meer kan een moeder zich niet wensen. Het moge duidelijk zijn; zonder jullie was dit onderzoek er niet geweest. Met recht kan gezegd worden: door jullie, voor jullie en uiteindelijk ook mét jullie. Jullie zijn de oorsprong van en de drijvende kracht achter mijn werk, en zijn daarin gegroeid van proefkonijn tot klankbord. Het heeft ons veel gekost, maar het heeft ons nog meer gegeven. Jullie aanwezigheid, jullie meeleven, meedenken, meewerken en jullie enthousiasme is voor mij een grote steun en inspiratiebron. Mijn dank en dankbaarheid zijn niet in woorden uit te drukken.